

2023-cü il müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Azərbaycan siyasi sisteminin yaradıcısı, azərbaycançılıq ideologiyasının banisi, Azərbaycan da milli özünüdərk prosesinə təkan verən Heydər Əlirza oğlu Əliyevin anadan olmasının yüzüncü ildönümüdür.

Hər şeydən öncə qeyd etməliyə ki, dahi şəxsiyyətin titanik fəaliyyəti nəticəsində Azərbaycan keçmiş ittifaqın qabaqcıl respublikalarından birinə çevrilmişdi. Amma hər zaman olduğu kimi, məqamı gələndə siyasi iradə və prinsipliliyi ilə mövqeyini ortaya qoyurdu. O, 1987-ci ilin oktyabrında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi

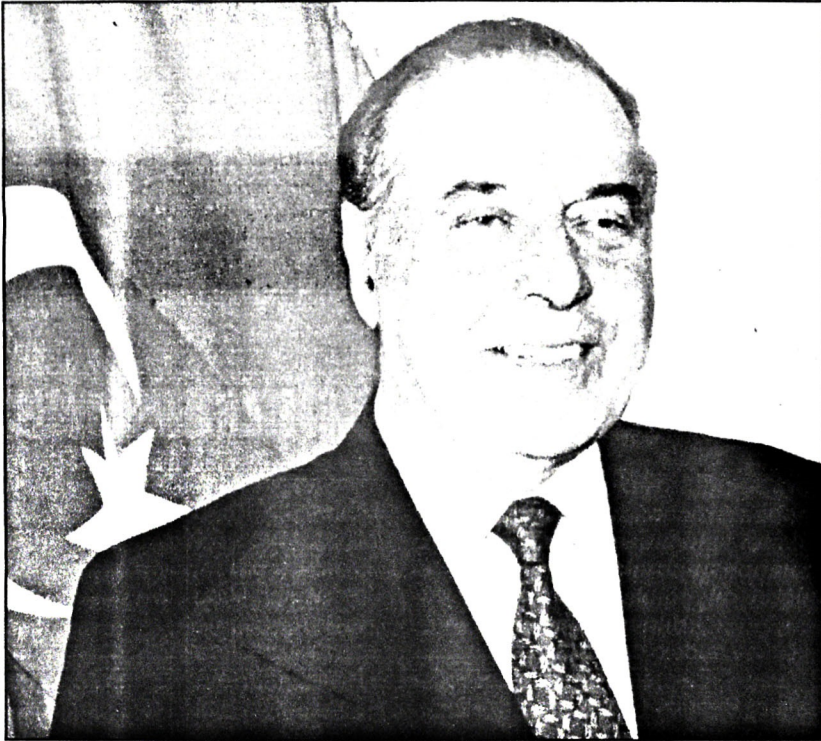
bu, Azərbaycanın milli dövlətçilik prinsiplərinin elan olunması və hədəflərinin göstərilməsi idi.

Həmin dövrdə Azərbaycana qayıdışına ciddi maneələr törədilməsinə baxmayaraq, Vətənin ağır günlərinə biganə qala bilməyən Heydər Əliyev Azərbaycana qayıtdı. Xalqın böyük ümid və ruh yüksəkliyi ilə gözlədiyi Lider, Bakıdan Naxçıvana getdi və yekdilliklə Muxtar Respublikanın Ali Məclisinin sədri seçildi. O, Naxçıvana gələr-gəlməz dərhal Naxçıvan MR Ali Sovetində Azərbaycanın bugünkü və eyni zamanda Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətində 1918-1920-ci illərdə ilk dəfə elan olunaraq dalğalanmış tarixi üçrəngli bayrağımızı,

oldu. Bu zaman Volterin "dövlətin xilasını üçün bir dahi insan kifayətdir" kəlamı yada düşür. Xalqımızın xilasını Heydər Əliyev Azərbaycana düşdüyü bu ağır vəziyyətdən, sosial-iqtisadi, hərbi-siyasi böhrandan xilas etməyi bacardı.

Ümummilli Lider 1993-cü il iyulun 15-də Azərbaycan Ali Sovetinin sədri seçildi, iyulun 24-də işə Milli Məclisin qərarı ilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin səlahiyyətlərini həyata keçirməyə başladı. 1993-cü il oktyabrın 3-də keçirilən səsvermə nəticəsində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. Həmin vaxtdan başlayaraq 1998-ci ilə qədər Heydər Əliyevin Azərbaycanda birinci prezidentliyi

Xalqının qəlbində və tarixin yaddaşında əbədi yaşar lider - Heydər Əliyev

Siyasi Bürosunun və şəxsən baş katib Mixail Qorbaçovun yeritdiyi siyasi xəttə etiraz olaraq tutduğu vəzifələrdən istefa verdi. Bu vəziyyətdən istifadə edən ermənilər ölkəmizə qarşı uydurma ərazi iddiaları irəli sürərək əzəli torpağımız olan Qarabağ ətrafında hərbi təcavüzə başladı. Əgər o vaxt Heydər Əliyev Azərbaycanda və ya Sovet rəhbərliyində olsaydı, heç vaxt Qarabağ kimi problem meydana çıxmazdı. Heydər Əliyevin siyasi arenalarda olan gücü, zəhmli erməni millətçilərini belə təxribatlardan çəkindirirdi.

1990-cı ilin yanvarında keçmiş SSRİ rəhbərliyinin Azərbaycana olan qərəzli münasibətinə qarşı keçirilən dinc etirazlar, Bakıya sovet ordusunun yeridilməsi və misli görünməmiş qanlı faciənin törədilməsi ilə nəticələndi. 20 Yanvar faciəsindən bir gün sonra Moskvada Azərbaycanın Daimi nümayəndəliyinə gələrək, xalqının ağır günündə onun yanında olduğunu nümayiş etdirən Ulu Öndərin bu addımı bütün dünyanı sözügedən faciədən xəbərdar etdi. Əslində,

məhz, xüsusi qərarla Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Sovetinin binası üzərində ucaldı.

1991-1993-cü illərdə Naxçıvana rəhbərliyi dövründə Heydər Əliyev tərəfindən respublikamızın müstəqilliyi yolunda mühüm addımlar atıldı, həmçinin Muxtar Respublikanın adından "sovet sosialist" sözləri çıxarıldı, dünya azərbaycanlılarının həmrəyliyi günü müəyyən edildi, 20 yanvar faciəsinə siyasi qiymət verildi, eləcə də SSRİ-nin saxlanması barədə referendumdan imtina edildi, mühüm imperiya strukturlarının fəaliyyəti dayandırıldı. İlk dəfə olaraq Sovet ordusu Muxtar Respublikadan çıxarıldı. Bu addımlar özü xalqın milli azadlıq hərəkatına yeni keyfiyyət, yeni ruh gətirdi.

1993-cü ilin may-iyun aylarında hökumət böhranının son dərəcə kəskinləşməsi nəticəsində ölkədə vətəndaş müharibəsinin baş verməsi və müstəqilliyin itirilməsi təhlükəsi yarananda, Azərbaycan xalqı Heydər Əliyevin hakimiyyətə gətirilməsi tələbini irəli sürdü və Azərbaycanın odövrkü rəhbərliyi Heydər Əliyevi Bakıya dəvət etməli

dövrü oldu. Bu dövr ərzində Heydər Əliyev Azərbaycana misilsiz töhfələr verdi, Respublikanın ilk Konstitusiyası qəbul olundu. "Məhkəmələr və hakimlər haqqında" yeni qanun qəbul olundu və məhkəmə islahatlarına dair proqram xarakterli fərman imzalandı. Qadınlara qarşı ayrı-seçkiliyin bütün formalarının, Şərqdə ilk dəfə Azərbaycanda ölüm cəzasının, senzuranın ləğvi bu illər ərzində qüvvəyə mindi. Vətəndaş, söz və fikir azadlığı haqqında fərmanlar imzalandı.

Heydər Əliyev 1998-ci il oktyabrın 11-də xalqın yüksək fəallığı şəraitində keçirilən seçkilərdə səs-lərin 76,1 faizini toplayaraq, yə-ni-dən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi.

Ulu öndər Əliyevin prezidentliyi dövründə MDB, GUAM, ATƏT kimi bir sıra beynəlxalq və regional təşkilatlarla ilk dəfə əməkdaşlıq edilərək münasibətlər quruldu. Həmçinin, Neft strategiyasında yeniliklərə imza atıldı ki, bunlardan da ən böyüyü 1994-cü ilin sentyabrın 20-də xarici neft şirkətləri ilə imzalanmış "Əsrin müqaviləsidir". Bundan başqa, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri və Bakı-Tbilisi-Ərzurum qaz kəmərlərinin ixracı haqqında imzalanən sazişləri də unutmamaq olmas.

Mərhum prezidentimizin xüsusi-lə diqqət yetirdiyi məsələlərdən biri də Qarabağın işğalı məsələsi idi. Onun beynəlxalq səviyyədə keçirdiyi görüşlərdə Qarabağ münaqişəsi əsas mövzulardan biri idi. Heydər Əliyevin sayəsində Qarabağ münaqişəsinin həqiqi mahiyyəti dünya ictimaiyyətinə məlum oldu. O, iqtisadi, siyasi, sosial və mədəni sahələrdə aparılan islahatlarla dövlətmizi dirçəltdi və xalqın rəğbətini, ona olan sevgi və inamı qazanmağı bacardı.

Ulu Öndər Azərbaycan xalqının gerçək xilaskarı idi. Heydər Əliyev Azərbaycan xalqı tərəfindən daim hörmətlə anılacaq. Bu xalq, bu dövlət yaşadıqca o da əbədi yaşayacaq!

**Ucar Rayon
Statistika İdarəsinin rəisi
Nizami Məmmədov**